

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

MEDITATIE

Want waar uw schat is, dáár zal ook uw hart zijn.

Mattheüs 6:21

Rijke mensen, die van God met overvloedige middelen gezegend zijt, hoe staat gij er bij? Zit uw hart niet in uw schatten? Maakt gij niet méér werk van uw eigen huizen, dan van Gods huis? Kunt gij u niet méér vermaken in uw lusthoven, dan in Gods inzettingen? Vindt gij niet méér smaak in uw lekkere spijs en drank, of in kaart- en dobbelspel, of in het lezen van onnutte boeken, dan in het dierbaar Woord van God?

Verlangt gij niet méér naar uw ijdele gezelschappen dan om een gezelschap te zijn van diegenen die de Heere vrezen? Acht gij het goud niet bóven God? Het schepsel boven de Schepper? En zoudt ge God de hemel niet willen laten, als Hij u de aarde maar liet behouden? Ach, als men u eens vroeg: zijt ge al bekeerd? Hebt ge al deel aan de Heere Jezus? Zijt ge al verzoend met God, hebt ge de ware schat al gezocht? Hebt ge al deel aan de hemelse schatten? – o, wat zoudt ge moeten verstommen! Of als men u deze vragen eens voorhield op uw doodsbed, wat zou uw consciëntie moeten antwoorden? Ach, hoe náár zoudt ge het moeten uitschreeuwen: “Ik ben nog onbekeerd, ik heb nog geen deel aan de Middelaar”. Ik ben nog onverzoend met God. Ik ben nog vervreemd van de hemelse schatten. Ach, wat zult gij dan liggen kermen en zuchten over uw dwaasheid, dat gij u door het schijnschone van deze wereld zo hebt laten betoveren, dat gij uw ogen hebt laten gaan op hetgeen niets is; gij zult dan moeten uitroepen: ach, ik heb om een steen des velds de sneeuw van Libanon verlaten, ik heb de springader des levenden waters verlaten om gebroken bakken, die geen water houden. Ach, dán zult gij ondervinden dat het zeggen van Salomo de waarheid is, “Goed doet geen nut ten

dage der verbolgenheid, maar de gerechtigheid redt van de dood”. Ach rijken, mocht gij dan intijds zoeken los te raken van uw tijdelijke goederen, als uw hart onwaardig zijnde, en integeendeel daarnaar staan, dat gij deel kreeg aan dat bestendig wezen, dat voor de oprechten is weggelegd. Mocht gij armen van geest zoeken te worden, – o, dán werd gij rijk in het geloof, en erfgenamen des Koninkrijks.

Ja, zullen de geringen naar de wereld, of de gewone burgers zeggen: “Dit raakt de rijken maar, die aardse schatten bezitten, die hebben hun harten bij hun schatten, doch wij hebben daarvan geen nood”. Maar wij zeggen u; al hebt gij geen grote schatten, gelijk de rijken, gij kunt daarom wel kleine schatjes hebben, in welke uw hart zit. Maakt gij ook niet méér werk van uw dagelijks beroep, en van uw zondige gemakkelikheden en gezelschappen, dan van de hemelse schatten? Als God u eens zal vragen, waarmee gij uw tijd hebt doorgebracht, en waaraan gij uw meeste arbeid besteed hebt, waarvoor gij het meest gezorgd hebt. Ach wat zou ook uw consciëntie moeten antwoorden. Zoudt gij niet moeten antwoorden: “Ik heb de meeste tijd besteed in de zonde en in de wereld en in mijn dagelijks beroep”. Ik heb het meest gearbeid en gezorgd om met ere door de wereld te komen, ik heb het meeste vermaak gehad in zondige gezelschappen en andere wereldse genoegens. Hoe zult gij het maken, als God u vragen zal, of gij deel hebt aan de hemelse schatten, of ge die bóven alles begeerd en gezocht hebt. Hebt ge uw kostelijke vindstijd en al die krachtige middelen der genade die Ik u gegeven hebt wel getrouw waargenomen.

Hebt ge wel gewerkt om de spijs die niet vergaat? Hoe zult ge dan moeten verstommen.

Ach, wat zijn onze tijden en zeden verdorven, wat is er een verval onder

alle lagen van de bevolking. O, wat woelt en slaapt men om rijk te worden, om aanzien en naam in de wereld te verkrijgen, om maar boven de ander uit te steken.

En ondertussen worden de hemelse schatten vergeten en het Woord en de dierbare genademiddelen klein geacht. Ach mochten uw harten nog van de tijdelijke dingen worden afgetrokken om de hemelse schatten te zoeken. Hebt ge er lust toe? Ach u kunt ze nóg voor niet deelachtig worden, en ge zoudt het op uw sterfbed niet beklagen, dat ge naar onze raad geluisterd had. Zegt ge: “Wij kunnen onze harten immers niet losmaken van al het aardse, dat is toch Gods werk”. Ach geloofde gij dat maar recht. Mocht ge dat voor God belijden. Ja, mocht ge eens een voetval voor de Heere Jezus doen, en zeggen: “Ach Heere, ik heb gehoord, dat Gij in de wereld zijt gekomen om de werken des duivels te verbreken, om de banden der zonden los te maken, om de gevangenen opening der gevangenis te beschikken, – ach! mocht Gij mijn banden eens losmaken en mij een hart geven om met Maria het beste deel te verkiezen, dat in eeuwigheid niet kan worden weggenomen.

Want vrienden, als ons hart is waar onze schat is, dan hangt van het vergaderen van de goede of de kwade schat onze zaligheid of verdoemenis af. Vergaderen wij dan de aardse schatten, dan behoren wij, tot de lieden die van deze wereld zijn, wier doel alléén in dit leven is; en dan zullen wij met de wereld verloren moeten gaan. Maar als wij de hemelse schatten vergaderen, dan hebben wij deel aan duurzaam en bestendig goed; dan hebben wij een eeuwig gewicht van heerlijkheid te verwachten. O, wie zou dan niet met Mozes de smaadheid van Christus groter rijkdom achten dan al de schatten van Egypte.

B. Smytegelt.

VAN DE REDACTIE

Inhoud.

In deze aflevering van ons blad hebben we een meditatie geplaatst van ds. B. Smytegelt over Matth. 6:21. Ds. M.C. Tanis schrijft over de geestelijke eenheid tussen de ware avondmaalgangers naar aanleiding van het avondmaalsformulier. Van de hand van ds. J.H. Velema een waardige reactie op het schrijven van ds. J.M.J. Kieviet in de vorige aflevering van ons blad. In het volgende nummer zal ds. Kieviet hierop reageren. Ds. P. van Zonneveld schrijft opnieuw "een brief aan ouders." We gaan zelf verder met het schrijven over het boek van Thomas Sheppard over de ware bekering.

Zendingsdag Elburg

In het kerkgebouw van de Geref. kerk aan de Vrijheidsstraat werd de jaarlijkse zendingsdag gehouden. Ds. M.A. Kempeneers verzorgde de opening en de sluiting van deze druk bezochte dag. Hij sprak 's morgens over Psalm 107 en legde er de vinger bij dat de orde van de Heidelbergse Catechismus: ellende, verlossing en dankbaarheid, bestreden wordt. Ondergetekende sprak over het uitkopen van de tijd uitgaande van Efeze 5:16 "Den tijd uitkopende, dewijl de dagen boos zijn." 's Middags sprak ds. M.C. Tanis over Paulus uitgaande van Handelingen 9:15 "Maar de Heere zeide tot hem: Ga heen, want deze is Mij een uitverkoren vat, om Mijn Naam te dragen voor de heidenen en de koningen en de kinderen Israëls. Ds. Zoet sprak vanuit Lukas 14 over de nodiging tot het bruilofts-

maal. Het was een goede dag waarop vele bekenden elkaar weer ontmoet hebben. Het belangrijkste is dat het Woord Gods weerklink mocht vinden in zondaarsharten.

Ontmoetingsdag Urk

We willen u alvast de datum hiervan doorgeven: zaterdag 20 september D.V. In het volgende nummer hopen we de sprekers bekend te maken.

Verschijningsdatum volgend nummer

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. donderdag 21 augustus verschijnen, dus in verband met de vakantietijd over drie weken. Copy graag binnen de donderdag een week voor de verschijningsdatum. Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking.

AvH.

GEMEENSCHAP

Welk een rijke, heilvolle Werkmeester is de Heilige Geest. Door Hem komt de eenheid tussen Christus en de Zijnen tot stand. Hoe innig die gemeenschap is, wordt terecht aangegeven door het bekende beeld van Hoofd en lichaam. Paulus wijst daarop in Efeze 1 : 22. Christus is het Hoofd van het Lichaam. De gelovigen zijn elk afzonderlijk leden van het lichaam. Door de Heilige Geest, Die levend maakt is er tussen Christus en de Zijnen gemeenschap, maar door diezelfde Geest worden Gods kinderen al de door Christus verworven goederen deelachtig. Welk een rijke gaven zijn dat. Het eeuwige leven, waardoor men leeft tot in eeuwigheid. De gerechtigheid, die redt van de eeuwige dood en verzoend doet leven met de Heere. De heerlijkheid dat is het eeuwig zalig leven met de Heere. Dat leven kent niet slechts een enkeling, maar velen. Gelijk het lichaam uit vele delen en functies bestaat en zij allen een lichaam vormen, zo verbindt de Heilige Geest aan elkaar en zijn allen leden van het lichaam van Christus. De eenheid van de gemeente van Christus is dus een eenheid in werkelijkheid. In het formulier wordt terecht gewezen op 1 Corinthhe 10 : 17. Daar schrijft de apostel Paulus: Want één brood is het, zo zijn wij velen één lichaam, dewijl wij allen ééns broods deelachtig zijn. De innigheid komt uit in het eten van één brood. Tussen de avond-

maalgangers is verschil. In geslacht. In leeftijd. In geestelijke kennis en leiding. Er is een eenheid. Men zit aan dezelfde tafel en eet van hetzelfde brood. Men is dus niet alleen! Men kan zich soms alleen weten, of kennen de gehele gerichtheid op zichzelf. Het kan zo zijn dat men kan nazeggen wat er geschreven staat van de discipelen : en zij zagen niemand anders dan Jezus alleen. Maar dat zijn bijzondere momenten. Het spreekt van een bijzonder goede Avondmaalsviering. Maar band kennend aan andere gasten geeft de Heere. Want men behoort bij elkaar. Voor onze lichaamsdelen is het van levensbelang, dat ze in open verbinding staan met ons hart en daaruit hun bloedtoevoer ontvangen, zo worden de leden gesteld om met elkaar samen te werken en te leven. Dat geeft de Heere door genade. Wee onzer als we het niet kennen. Rijk is het wanneer we het bemerken en beleven. De gang van de discipelen gaat ons daarin voor. Nu weten we dat het ene brood zinnebeeld is van het ene lichaam van Christus. Wanneer we het formulier lezen, wordt uit het door Paulus gebruikte beeld een conclusie getrokken. Immers er staat: want gelijk uit vele graankorrels één meel gemalen en één brood gebakken wordt en uit vele beziën samengeperst zijnde, één wijn en drank vliedt en zich onder een vermengt. Hoe karakteristiek wordt de eenheid aangegeven. Het begint

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopie voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk.

Telefoon: 0184-669116.

Fax: 084-2220131.

Email: pand@solcon.nl

Girorek. 70.43.50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 7,- per jaar.

Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 6 dollar per jaar.

Advertenties € 0,35 per mm met een kolombreedte van 6 cm.

Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen uitgegeven op groot-letter of via de Electronische Postbus. Informatie en opgave: CBB, Christelijk Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

bij de graankorrel. Op zich is die nietig en arm. Uit één graankorrel kan geen brood ontstaan. Zeker heeft die ene korrel waarde, want er zit leven, voeding in, maar is geen brood. Die is er alleen door een verzameling van korrels. Gezamenlijk worden ze tot één meel gemalen en tot één brood gebakken. Wanneer dit plaatsvindt, is die ene korrel een deel van het geheel geworden. Hetzelfde geldt van de ene druif. De ene druif heeft waarde en wordt gebruikt maar als het gaat over wijn en drank, dan zijn velen nodig. Nu wordt in deze beelden duidelijk aangegeven wat de gemeenschap met elkaar is en doet. Terecht wordt er in onze catechismus op gewezen dat de gemeenschap van de heiligen hierin bestaat dat men zijn gaven ten nutte en ter zaligheid van de andere lidmaten gewillig en met vreugde moet aanwenden. Laat dit niet in het vergeetboek raken. We staan niet alleen, maar in gemeenschap als het gaat over het avondmaal. Men kan het deelnemen aan het avondmaal zwaar opnemen, wat op zich niet verkeerd is, maar het leven tegenover elkaar en met elkaar kan zo licht geacht worden. De hand kan tegen de voet niet zeggen: ik heb je niet van node. Vandaar dat de vermaning of ook de welgemeende opwekking ter harte genomen dient te worden. Want allen die door het waarachtig geloof Christus ingelijfd zijn, door broederlijke liefde, om Christus onzes lieven Zaligmakers wil, Die ons te voren zo uitnemend heeft liefgehad, allen te zamen één lichaam zijn, zullen zulks niet alleen met woor-

den, maar ook met de daad jegens elkander bewijzen. Welk een kennis van 's Heeren woorden spreekt erin. Wat er geestelijk mag zijn is alleen te danken aan 's Heeren daad van inlijving. Hierin straalt uit Zijn uitnemende liefde en daardoor komt er liefde tot elkaar. De liefde moet niet blijken in woorden alleen, maar ook in daden. De Heere Die liefde geeft, vraagt wederliefde. Hij stelt daartoe ook in staat. De Heere Christus zegt het: Hieraan zullen zij bekennen, dat gij Mijn discipelen zijt, zo gij liefde hebt onder elkander, Joh. 14:15. Wat nu nog volgt, moge op ons inwerken. Daartoe helpe ons de almachtige en barmhartige God en Vader van onze Heere Jezus Christus, door Zijn Heilige Geest. Welk een pastoraal zielskundig gedeelte. In de bede wordt de belijdenis gedaan van eigen onwaardigheid en onmacht om te komen aan het avondmaal overeenkomstig de wil van de Heere. Hulp wordt gezocht bij de Drie-enige God. Voor het aangaan aan de tafel wordt gebeden: Heere help door Uw Geest en geef Uw genade en liefde. Lees over het Woord 'Amen' niet heen. Het staat vast. De Heere kan het. Wil en zal het doen, want Hij heeft Zijn allesomvattend Woord gegeven. Welk een geloof in 's Heeren getrouwheid. Bid u mee? Heere laat mij zo leven. Laat mij zo komen aan Uw tafel. Gemeenschapsbeleving, gemeenschapsversterking en gemeenschapsvertroosting zij ons niet vreemd. Met de Heere en met allen die Hem kennen.

Ds. M.C. Tanis

THOMAS SHEPPARD. DE WARE BEKERING 8.

Vleselijke gerustheid

Dit is de tweede hoofdoorzaak van het verderf van de mens. Door vleselijke gerustheid is een mens niet aangedaan vanwege zijn ellende en begeert niet van zijn ellende verlost te worden. Wie met het verstand zijn ellende begrijpt, maar met zijn hart niet aangedaan is hierover, begeert niet ervan verlost te worden. Sheppard schrijft op blz. 153 "Nu, dit is de staat van menige ziel. Zij kent haar ellende wel, maar door haar slaperige, geruste, gevoelloze geest van sluimering gevoelt zij haar ellende nooit, en zij treurt er ook niet om en zo komt zij er niet uit." Sheppard noemt een aantal oorzaken van vleselijke gerustheid:

1 De mens voelt zich gerust omdat God niet de volle mate van Zijn toorn op hem uitgiet. Al dreigen de leraars, al komen er kleine oordelen, zulke mensen zullen nooit een schuilplaats in Christus zoeken, maar zij blijven slapen in hun zonden. Mensen zullen uit zichzelf nooit ontwaken en om vergeving en verlossing uit hun jammerlijke staat smeken.

2 De mens voelt zich gerust omdat hij hoopt dat hij het er later beter af zal brengen. Men denkt nog een zee van tijd te hebben. Het harde hart zal nooit smelten indien niet wordt ingezien dat de toorn van God ieder moment kan neerdalen. Het blijft bij verborgen wensen en

plannen om het leven te verbeteren. Op het ziekbed neergeworpen smeken zij om verlenging van het leven en beloven dan de Heere dankbaar te zijn.

- 3 De mens stelt zich gerust omdat hij denkt dat hij Gods toorn wel kan verdragen. De mens denkt dat de hel niet zo heet is, dat de duivel niet zo zwart is en dat God niet zo vreselijk is als Hij werkelijk is. Daarom stelden de profeten Gods toorn voor als iets dat niet te dragen is. Velen leven zich roekeloos uit in de zonde en denken wanneer ze zullen omkomen Gods toorn te kunnen verdragen. Ze denken dat de hel zo'n verschrikkelijke plaats niet is.
- 4 De mens voelt zich gerust omdat hij geen betere staat kent. Al hoort de mens van de gelukkige staat van Gods volk, hij heeft er geen bevindelijke kennis aan en blijft waar hij is. We lezen op blz. 155 "Neem nu eens het kind van een prins en voed het eens op in een verachtelijk huis en een verachtelijke plaats, dan zal dat kind nooit streven naar een koninkrijk of een kroon. Zo zal een mens die in deze wereld voortgebracht is en die geen betere staat kent, nooit koortsachtig gaan zoeken naar een betere erfenis dan hij hier bijeen kan schrapen."
- 5 De mens die wel weet heeft van een betere staat wordt betoverd door zijn tegenwoordige genoegens. Hier valt te denken aan het volk Israël dat wel wist van Kanaän, maar ook wist van sterke steden en reuzen die daar waren. Dan had men toch maar liever Egypte. De brede weg wordt gemakkelijker gevonden dan de smalle weg. We lezen op blz. 157: "Mensen zitten nog liever een uur in de gevangenis, dan dat zij een uur bidden."
- 6 De mens voelt zich gerust omdat de vreemde, sterke kracht van de zonde zo'n heerschappij voert over de ziel dat ze haar moeten dienen. Ze moeten de zonde en het plezier in de zonde volgen.
- 7 De mens voelt zich gerust omdat hij wanhoopt aan Gods genade. Al zouden zij alles gedaan hebben, zij denken geen genade te zullen vinden. Ze beschouwen de hemel en hun ziel als verloren en gaan daarom door met zondigen.
- 8 De mens voelt zich gerust omdat hij een blinde, valse, vleiende hoop koestert op Gods barmhartigheid.

Zo komt het dat velen die weten en geloven dat zij niets bezitten toch hopen zalig te zullen worden omdat God hen liefheeft. Men hoopt dat God genadig zal zijn. Indien dit niet zal gebeuren, dan kunnen zij er ook niets aan doen.

9 De mens voelt zich gerust omdat hij het hart niet brengt om onder de hamer van Gods Woord verbroken te worden. Men wil zich niet laten vernederen onder de prediking, maar men beoordeelt de prediker of men komt om alleen iets aangenaams te horen. Door het horen van veel preken wordt het hart hard, zoals een voetpad dat door velen betreden is.

10 De mens voelt zich gerust omdat hij niet dagelijks nadenkt over Gods toorn en ook niet over het verschrikkelijk karakter van de zonde. Men maakt zich er niet druk over.

Sheppard roept zulke zorgeloze schepsels op wakker te worden. De verdoemenis van hen zal vreselijk zijn. Zucht en weent u niet? Ziet u het

helse vuur voor u en durft u het er toch op wagen? Er wordt getreurd over aardse verliezen, maar niet over de zonde. U moet hier treuren of in de hel. Uw hart moet verbroken worden. Maar hoe kan ik mijn hart bewegen om bewogen te zijn onder mijn ellende? Werp een scherpe blik op uw ellende en sla bijzonder acht op Gods bereidheid en gewilligheid om u nog in genade te ontvangen. Twee dingen verharden het hart: valse hoop dat een mens niet zo slecht is als hij is en geen hoop door te denken dat de Heere niet bereidwillig is zo'n monster vergiffenis te schenken.

Bedenk dat u zeer zwaar gezondigd hebt tegen een groot God. Door de zonde doet u de duivel genoeg en God ongenoeg. De zonde betekent eigen wil boven de wil van de Heere plaatsen. Denk toch eens na over de zekerheid en ondraaglijkheid van Gods toorn. Denk eens aan Gods barmhartigheid en bereidwilligheid om u te behouden.

Ds. A. van Heteren.

NOG EENS: DE DRIE STUKKEN – EEN REACTIE

Na de zes artikelen, die Ds. J.M.J. Kieviet schreef volgde nog een zevende, waarin hij reageert op een opmerking, die ondergetekende maakte in een interview in het classisblad van Amersfoort 'Om Sions Wil'. Mijnerzijds wil ik graag op dit artikel ingaan ter verduidelijking. Maar laat ik eerst mijn collega hartelijk danken voor de waardige toon waarin dit artikel is geschreven en de hartelijke, broederlijke woorden aan mijn adres gericht. In dezelfde geest hoop ik dit artikel te tikken.

Waarom doe ik dit? Omdat ik de zaak belangrijk vind en het van betekenis is dat we het christelijke gereformeerde spoor blijven gaan.

Onverminderd blijft de noodzaak van de kennis van onze zonden en ellende. Daar mag geen misverstand over ontstaan. Zonder zondekennis geen vergevingskennis. Als 'de zonde uit beeld' gaat komt de genade niet in het zicht. Of men meent te delen in de genade en een Verlosser te hebben, maar het is een gestolen Jezus. In bepaalde kringen wordt veel gesproken over Jezus als onze goede vriend; maar men kent Hem niet als Christus, de Borg, Die in onze plaats wilde staan. Bij alle schijn geloof hapert het aan kennis van zonden en ellende.

Kohlbrugge – vaak geciteerd door m'n collega – schreef eens: "Onze zonden en ellende zijn zo groot dat er naast de duivel geen ellendiger schepsel is dan de mens". Alleen bij radicale zondekennis kan er ook sprake zijn van de beleving van radicale genade – niets uit ons; alles uit Hem.

Daarover is geen verschil. Het verschil zit m.i. in de vraag: waar plaats je die ellendekennis en hoe functioneert dat? Mag ik de Catechismus ook eens op zichzelf lezen, los van de verklaring van Ursinus. Ik zou er Olevianus ook wel eens over willen lezen. In het tweede artikel lees ik – pag. 75, laatste kolom – "En zo is de ellendekennis de door de Heere aangewezen weg tot de enige troost". De kennis van zonde en ellende gaat dus aan die troost vooraf.

Bij deze zin ging er bij a.h.w. een rood lampje branden – en niet alleen bij mij, naar ik hoor. En waarom? U onderstreept de noodzaak van ellendekennis toch driedubbel? Zonder meer, maar vraag 2 van Zondag 1 HC luidt: Hoeveel stukken zijn u nodig te weten opdat gij in deze troost zalig leven en sterven moogt. Niet tot de troost komen, maar in de troost leven. Verschil van voorzetsel niet alleen; maar een principieel verschil.

De door Kieviet zo hoog gewaardeerde Kohlbrugge – en ik doe voor hem in waardering voor deze grote theoloog-prediker niet onder – schreef: "Men spreekt van de kennis der ellende alsof dit niet een zaligmakend werk zou zijn, doch slechts een voorbereiding". (De eenvoudige Heidelberg, Franeker, 2^e druk z.j. pag. 92.) Daarom is de kritische opmerking die Kieviet maakte aan het adres van Prof. Van Genderen in het vierde artikel onjuist. Kohlbrugge stelde geen conditie – een bepaalde kennis van zonden en ellende – maar hij legt er sterke nadruk op dat God door Zijn Geest in ons het fundament legt van alle zaligmakende werkingen, die wij in de tijd ontvangen (id. – pag. 93).

Merkwaardig dat m'n collega meent dat Kohlbrugge de zaken stelt zoals hij ze gesteld heeft – hij noemt dat de traditionele opvatting – en dat ik meen dat Kohlbrugge de ellendekennis toch een andere plaats geeft.

De vraag is dus: Hoe leest u Kohlbrugge en hoe moeten we zijn uitspraken over zondekennis verstaan? Bijzonder instructief is de prachtige, leerzame dissertatie van Prof. Dr. A. de Reuver over Kohlbrugges geloofsopvatting "Bedelen bij de bron" (Zoetermeer 1992).

In V 1 komt Kohlbrugges visie op geloof en zondekennis aan de orde. Er worden uitspraken geciteerd die lijken te liggen in de lijn van Kieviets gedachtegang. Maar in de samenvatting zegt de auteur: "Zondekennis vormt een wezenlijke component van het geloofsleven. Haar prioriteit is meer van elementaire dan van louter chronologische aard. Zij kan niet worden aangemerkt als voorbereiding tot het geloof als zodanig, laat staan dat zij slechts tot de beginfase van geestelijk leven zou behoren. Zij is beginsel, blijvende grondtrek van geloof, niet een voorstadium" (pag. 193).

Dezelfde theoloog schreef zeer onlangs in een column in het RD dat de toeleidende weg niet aan de Weg voorafgaat, maar er een wezenlijk onderdeel van vormt.

Dat is gezonde taal. En die uitspraken van 1846 dan en uw commentaar daarop, dat zo hartelijk onderstreept werd door m'n collega. Allereerst ben ik dankbaar dat het bedoelde boek "Wat is Christelijk Gereformeerd?" nog niet vergeten is. Ik sta daar nog volledig achter omdat ellendekennis noodzakelijk is en blijft. Overigens schreef ik een bladzijde verder – 99, 2^e druk – dat aan die uitspraak werd

toegevoegd 'zonder dat wij hierdoor de vrijheid van de werkingen des Heiligen Geestes beperken'. En ik signaleerde het systeemgevaar. Tegen dat gevaar heeft m'n collega in zijn artikelen niet gewaarschuwd. En hij verdisconteerde ook niet de belijdenis van antwoord 4 dat Christus ons de wet leert in een hoofdsom. Een bijzonder wijze opmerking. Immers echte zondekennis is vrucht van Christus' profetische bediening in de gelovigen. Zie het diepgravende boek van Prof. G. Wisse: De ambtelijke bediening van Christus in de gelovigen.

Als we ons dat goed indenken krijgen we een heldere kijk op de noodzakelijke ellendekennis, die geen voorbereiding is om tot de troost te komen, maar onderdeel van Christus' heilswerk.

De drie stukken zijn geen stations; geen stadia. Dat is de mening van collega Kieviet ook niet, zoals duidelijk blijkt uit zijn slotartikel (6, pag. 131). Daar ben ik blij om want de eerste artikelen wekten wel een beetje die schijn. En dat bracht me tot de geïmproviseerde uitdrukking in het be-

doelde interview: de hele ellende door. Gelukkig heeft m'n collega de uitdrukking goed begrepen.

Als het gaat over de drie stukken denk ik altijd terug aan een opmerking van wijlen Ds. J. Jongeleen, bij wie ik als 18 jarige student in de winter van 1935-1936 op belijdeniscatechisatie ging: Je moet de drie stukken niet zien als haltes die je moet passeren, maar als een hoepel die steeds ronddraait in je leven. Dat beeld is me altijd bijgebleven. Het verlost ook van een zekere systeemdwang. Niet iedere gelovige heeft dezelfde weg. Zou het niet mogelijk zijn dat je in je jeugd de Heere oprecht lief krijgt en dat je in de jaren, die volgen, de Heere Jezus nodig krijgt als Borg en Zaligmaker omdat je in de jaren na je kindertijd meer en meer aan je zonden ontdekt wordt? Laat ik het hierbij laten. We moeten altijd tussen de klippen door. De klip van remonstrantisme en verbondsautomatisme aan de ene kant; maar aan de andere kant ook die van ultragereformeerd, waarbij bepaalde leerstukken gesystematiseerd worden. Een gezegende vaart gewenst!

ds. J.H. Velema

VRAGENRUBRIEK.

Tot ons kwam de volgende vraag:

"Vele malen heb ik het Avondmaalsformulier met instemming en grote waardering gelezen, behalve één uitdrukking, die ik niet goed plaatsen kan, namelijk 'dat wij midden in de dood liggen'. Dit moet helaas gezegd worden van onwedergeborenen. Dan zou er geen onderscheid zijn tussen wedergeborenen, die toch *uit de dood* zijn overgebracht *in het leven* en daarom Avondmaal mogen vieren. Mag iemand die midden in de dood ligt Avondmaal vieren?"

Tot zover de vraag, waarvoor hartelijk dank. Het is goed deze zaken goed te overwegen in het licht van Gods Woord. Gods Woord is onfeilbaar. Dat geldt niet van menselijke geschriften, waar onder andere ook ons Avondmaalsformulier onder valt. Toch mogen wij gerust aannemen dat de inhoud van dit inderdaad zeer schone formulier in alle delen overeenkomt met Gods heilig Woord. Dat geldt bij nadere beschouwing ook van de uitdrukking, waar u onze aandacht voor vraagt. Ik citeer eerst even het

deel van het formulier, waarin deze uitdrukking voorkomt, dan hebben we gelijk het verband: "Maar dit wordt ons, zeer geliefde broeders en zusters in de Heere, niet voorgehouden, om de verslagen harten der gelovigen kleinmoedig te maken, alsof niemand tot het H. Avondmaal des Heeren gaan mocht, dan die zonder enige zonde ware. Want wij komen niet tot dit Avondmaal om daarmee te betuigen dat wij in onszelf volkomen en rechtvaardig zijn; maar integendeel, aangezien wij *ons leven buiten ons zelf in Jezus Christus zoeken, zo bekennen wij daarmee, dat wij midden in de dood liggen*".

Wie ben en blijf ik nu in mijzelf? Bij ontdekkend licht moet ik er steeds meer achterkomen dat er uit mij geen vrucht is in der eeuwigheid en dat er van mij geen enkele verwachting is. Ik kan slechts stinkende vruchten voortbrengen. Dat nu ontdekte de tollenaar en deed hem in ware boetvaardigheid roepen om Gods genade. Zie daar ook de farizeeër staan. Die vindt juist wel veel goeds in zichzelf. In walgelijke hoogmoed wijst hij op hetgeen hij is en heeft. Meent te hebben en meent te zijn. Want hij is blind voor

de werkelijkheid. Hij leerde zichzelf niet zien als een verdorven Adamskind.

Maar nu tekent ons formulier zo schoon wat er tegenover hetgeen *in onszelf* te vinden is, de dood, *buiten onszelf* te vinden is, het leven! Namelijk in de Persoon en het werk van de Heere Jezus Christus. Wie het ene ontdekken mag in het leven (en hoe noodzakelijk is dat ook bij de verdere voortgang steeds weer en steeds meer te leren), namelijk dat ik een verloren zondaar ben, zal ook het andere leren: nu ken ik die waarheid zo diep als gewis, dat Jezus alleen mijn gerechtigheid is! Wie in waarheid leerde 'mijnen' als het om de zonde gaat, zal ook tot een 'mijnen' komen als het om de Christus gaat. Want God doet geen half werk.

Uit het mooie boek 'Zijn verbond en woorden' van dr. W. van 't Spijker, waarin ook het Avondmaalsformulier wordt behandeld, neem ik de volgende woorden van Calvijn over, die hij schreef aan Sadoletus: "Wij laten de mensen met zelfkennis beginnen, niet lichtvaardig en oppervlakkig, maar hij moet zich in zijn gedachten voor God geplaatst zien, en wanneer hij dan van zijn zonde overtuigd is, dient hij de gestrengheid te bedenken van het vonnis dat over alle zondaren gaat. Zo valt hij vernietigd en verslagen over zijn ellende deemoedig voor God neer, laat hij alle zelfvertrouwen varen en klaagt hij, verloren in het uiterste verderf. Dan tonen wij hem de enige ankergrond: de barmhartigheid Gods, die zich in Christus aan ons openbaart. Want alles wat tot het heil noodzakelijk is, is in Hem vervuld. Omdat alle stervelingen voor God als zondaren verloren zijn, noemen wij Christus onze enige gerechtigheid. Want Hij heeft met Zijn gehoorzaamheid onze overtredingen uitgedelgd". Tot zover Calvijn.

Waarom zoekt een arm zondaar de Heere Jezus? Omdat hij weet voor God niet te kunnen bestaan. Omdat hij melaats en onrein is. Omdat hij beladen is met schuld. Omdat hij gelooft dat er vergeving is, zelfs voor hem. Maar hij wenst het uit Zijn mond te horen. Welnu, in de geloofsge-meenschap met de Heere Jezus, wanneer ik voor het eerst of opnieuw als een mijzelf veroordelend mens en een in mijzelf veroordeeld mens aan Zijn gezegende voeten lig, dan heb ik voor eigen waarneming het leven, het eeuwige leven. Geef mij Jezus, of ik sterf, buiten Jezus is geen leven, maar een

eeuwig zielsverderf. Het is inderdaad een sterke uitdrukking: "zo bekennen wij dat wij midden in de dood liggen". Dat is de belijdenis van een mens die uit de dood overgegaan is in het leven. Want een zondaar, nog dood in de zonden en misdaden, nog levend zonder God, zal dit niet zien, beseffen, laat staan belijden. Maar als het oog geopend wordt door de overtuiging van de Heilige Geest, Die mij ook overbuigt, overbuigt om mijn verlorenheid te erkennen, te erkennen als schuld voor God, die zal wenen over zichzelf. Het is een bittere aanklacht. Maar het is de waarheid. Maar voor dezulken wordt Christus nu zo noodzakelijk, zo gepast, zo dierbaar, zo algenoegezaam! Om en in Christus ben ik, de in mijzelf verlorene, toch behouden. In en om Christus ben ik, die midden in de dood lig, toch het leven deelachtig.

Wat erg dat een mens altijd nog weer zo geneigd is het in en bij zichzelf te zoeken. Alle verwachting moet afge-

smeden worden. Het is Christus alleen! Zoals de apostel het uitdrukt: "Ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij", Galaten 2.

Onwedergeborenen liggen inderdaad midden in de dood. Maar ze liggen daar lekker en gerust hoor! Ze willen daar blijven liggen en slapen de slaap des doods. Maar een wedergeborene wordt hieraan gekend dat hij in het leven buiten en zonder God omkomt. Ziet hij Christus niet, dan komt hij om. Hij kan het in dat leven, waar zijn verdorven hart nog zo naar vragen kan, niet meer uithouden. Daar leeft het bij tijden en ogenblikken: Dat ik Hem kenne en de kracht Zijner opstanding! Ons dierbaar Avondmaalsformulier, waar zovele woorden van Calvijn in staan, wil pastoraal zijn en bedoelt de verslagen harten der gelovigen moedig te maken. Mag u, lieve lezer, wanhopend aan uzelf, wel eens moed grijpen in het zien op Christus?

Ds. K. Hoefnagel

vangen en geboren, omdat u in zonde ontvangen en geboren bent. Daarom kunt u, wanneer zich het ongeloof bij uw kind openbaart, nooit uw kind verwerpen. Hoe rijk is het dat de Heilige Geest door het sacrament van de doop verzekert dat Hij ook bij uw kind wonen en het tot lidmaat van Christus heiligen wil, het toeëigende hetgeen het in Christus heeft!

Wat een pleitgrond is hier, ouders!

Ds. P.v.Z.

VOGG

VOGG belegt tweede Landelijke Orgel- en Samenzangdag in Grote Kerk te Naarden

Op zaterdag 6 september 2003, Deo Volente, houdt de Vereniging van Organisten der Gereformeerde Gemeenten (VOGG) voor de tweede maal een landelijke orgel- en samenzangdag.

Plaats van samenkomst is deze keer de Grote of St. Vituskerk te Naarden. De organisten Sietze de Vries en Jan Wisse bespelen zowel het hoofdorgel van C.G.F. Witte als het koororgel van Flentrop.

Nieuw element in het programma is koorzang. Paul Heijboer dirigeert het kamerkoor Chantez à Dieu.

Daarnaast zullen de aanwezigen een actieve rol vervullen: Onder leiding van Paul Heijboer zullen verschillende vormen van meerstemmige samenzang ingestudeerd worden, ondersteund door koor en orgel.

Tijdens de ochtendbijeenkomst, die om 10.15 uur begint, bespeelt Sietze de Vries de beide orgels en begeleidt hij de samenzang. Aan het eind van de ochtend worden enkele huishoudelijke zaken besproken.

In de pauze kan een bezoek gebracht worden aan de stands van muziekhandel Lindenberg en de VOGG. Bij de laatste stand zijn de diverse verenigingsuitgaven, zoals de dubbel cd 'Een voorbedacht lied' en de muziekbundels te koop.

Tijdens het middagprogramma (aanvang 13.30 uur) zingt het kamerkoor Chantez à Dieu, zowel alleen als samen met de aanwezigen. Koor- en samenzang worden begeleid door Jan Wisse. Ook zal laatstgenoemde de orgels dan als solist bespelen.

Vanaf 09.45 uur is er ontvangst met koffie; rond 16.00 uur wordt de dag besloten. De toegang is vrij; er is een collecte aan de uitgang. Belangstellenden zijn hartelijk welkom.

BRIEVEN AAN OUDERS (11)

In Izaks tent wordt al openbaar dat er tweeërlei kinderen van het Verbond zijn. Ezau, de eerstgeborene van Izak en Rebekka, verwierp dé zegen, en daarom werd hij van God verworpen. Ja – de oorzaak van verkiezing ligt in Gods hart, maar de oorzaak van onze verwerping ligt in 's mensen hart. Die beide vindt u verwoord in het Besluit van de Dordtse Leerregels, de belijdenis van de kerk, gefundeerd op het Woord.

Toch is het in mijn hart om nu iets anders te benadrukken. 't Is duidelijk dat er geen wezenlijk onderscheid is tussen het sacrament van de besnijdenis en dat van de doop. Het enige onderscheid is dat het ene bloedig is en het andere niet. Dat heeft alles te maken met de bloedstorting van de Middelaar van het Verbond. De doop betuigt en verzegelt: het Bloed is gestort.

U kent die woorden van het formulier die bij de doop gesproken worden: "of gij niet bekend dat dit kind in Christus geheiligd is". Dat laatste betekent meer dan apart gezet. O zeker – onze kinderen, ouders, zijn aparte kinderen. Neen – niet van zichzelf. Dan zijn ze gelijk aan alle anderen: Adamskinderen, in zonde ontvangen en geboren. Maar door de HEERE zijn ze apart gezet, afgezonderd. Doch er is meer: ze zijn gezet op de enige rechtsgrond: het bloed van

Christus.

De inhoud daarvan komt naar voren in het begin van het doopformulier. God de Vader betuigt en verzegelt..., en God de Zoon verzegelt. Betekent dit dat het nu eeuwig goed is? Neen – de noodzaak van de wedergeboorte blijft, én de noodzaak van de toeëigening door de Heilige Geest.

Maar ook dit blijft: onze kinderen zijn gezet op de enige rechtsgrond: het bloed van het Lam. Nu ga ik begrijpen de indringende waarschuwing in de Hebreeënbrief: "wie het bloed van het Nieuwe Testament, dat bloed waardoor hij(zij) geheiligd is, onrein acht, hoeveel te zwaarder straf zal dezulke ontvangen, en hoe vreselijk is het dan te vallen in de handen van de levende God".

Lieve ouders, wat is het erg als uw kind het Bloed vertreedt, vertrapt, onrein acht, als er die vruchten van het ongeloof zijn.

Is dat bloed voor uzelf dierbaar en kostbaar geworden? De Heilige Geest leidt van de zonde naar het zondaar-zijn. Dan worden we onrein, verdorven. Doch in die weg wordt dat bloed al meer noodzakelijk en dierbaar en kostbaar. O dat bloed van het Lam!

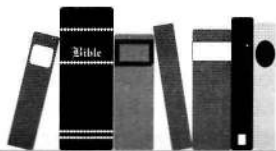
Weet u – dan wordt het zo ondragelijk als ik bij mijn kind het tegenovergestelde constateer. Dat wordt zo smartelijk. Ziet uw kind die tranen van u? denk er aan: uw kind in zonde ont-

NIEUWE CD HENDRIK JAN VAN DER HEIDEN

Deo Volente september 2003 verschijnt er een nieuwe cd 'Expressions' van Hendrik Jan van der Heiden. Hij wordt muzikaal geflankeerd door het Groot Nationaal Strijkorkest, Severin van Dijk-fluit, Yta van der Zwaaghobo, André de Jager-orgel en Bert Moll-dirigent.

Hendrik Jan van der Heiden, een kleinzoon van wijlen ds. H. van Leeuwen, werd geboren te Surabaya in 1978. Vanaf zijn 17e jaar studeerde hij Piano bij Klaas Jan Mulder in Kampen. Hendrik Jan's voorkeur is het spelen van psalmen en gezangen met piano en orkest. Op een eerbiedige wijze worden de psalmen en gezangen vertolkt. Op de cd staan o.a. Psalm 133, 99, 42, Blijf bij mij Heer en vele anderen.

De cd wordt op D.V. 10 september gepresenteerd in de Sint Joriskerk te Amersfoort. De toegang is gratis. Aan deze avond hopen mee te werken: Kees Alers, Yta v.d. Zwaag, Arjan & Edith Post, André van Vliet, André de Jager, Bert Moll, Groot Nationaal Strijkorkest en Hendrik Jan. Meer informatie: 0577-490350 of hjvdheiden@refdag.nl

BOEKBESPREKINGEN

Ds. C. den Boer, Waarheen pelgrims? 302 blz., Uitgave De Banier- Utrecht. De auteur is emeritus predikant in de Nederlandse Hervormde Kerk. Zijn boek over de Christenreis is al jarenlang in mijn bezit. Nu is een boek verschenen dat als leidraad kan dienen bij het lezen van de Christinnereis. Het boek begint met een inleiding op het leven en werk van Bunyan. Verder bevat het boek in hoofdstukvorm een verkorte weergave van de Christinnereis. Dan volgt een korte uitleg van de betreffende passage uit de Christinnereis, waarin de auteur lijnen trekt naar het persoonlijke en geestelijke leven. Enkele bijpassende citaten of anekdotes worden weergegeven. Elk hoofdstuk eindigt met vragen voor persoonlijke doordenking of

bespreking in verenigingsverband. We behoeven het in de uitleg van de Christinnereis niet in alles met de auteur eens te zijn om toch veel te kunnen leren van dit boek. We willen daar een voorbeeld van geven. Met Gunning en anderen menen wij dat de enge poort ziet op Jezus Christus Die de Weg, de Waarheid en het Leven is. Ds. den Boer betreft het op de strijd die verbonden is aan het gaan op de smalle weg. Op blz. 104 neemt de auteur stelling tegen dr. T. Bienen die volgens ds. den Boer een oneigenlijke tegenstelling maakt tussen de beleving van de rechtvaardiging door de zondaar en de rechtvaardiging die van Gods kant ineens en voorgoed in Jezus Christus ligt. Moge dit boek een middel zijn tot zelfonderzoek om te zien op welke weg we wandelen, alsook een middel om te zien hoe de Heere handelt met Zijn kinderen op de smalle weg des levens die leidt naar het hemelse Jeruzalem.

Thomas Brooks, Leven en sterven van Susanna Bell, 92 blz., € 10,50, Uitgeverij Den Hertog, Houten. Susanna Bell was een godvrezende vrouw die leefde in de zeventiende eeuw in Londen. Zij stierf in 1672. Een van haar kinderen heeft opgeschreven wat Susanna Bell vertelde over haar leven en de weg die de Heere met haar gegaan is. Thomas Brooks had grote achting voor Susanna Bell. In dit boekje is een brief van Brooks opgenomen die elf vruchten van het geloof beschrijft in het leven van Susanna Bell. Het boek besluit met twee preken die Thomas Brooks gehouden heeft ter gelegenheid van een begrafenis over Prediker 7:1 getiteld: "De sterfdag van een gelovige is zijn beste dag." De uitgever heeft het boekje voorzien van een levensschets van Thomas Brooks. Susanna Bell heeft de liefde Gods ondermeer kennelijk ervaren in het sparen van haar huisje terwijl er duizenden huizen in vlammen opgingen. In het beschrijven van genade haalt Brooks treffende zaken aan op blz. 31 "Ignatius zei van zichzelf: Ik ben niet waardig de minste genaamd te worden. De gezegende Hooper zei: Ik ben de hel, maar Gij, Heere, zijt de hemel. De vrome Bradford heeft gezegd: Ik ben een schijnheilig schepsel, niet waardig dat de aarde mij draagt. En Luther zei: Ik heb geen andere naam dan 'zondaar'; dat is mijn voornaam en mijn achternaam. Dit is de naam waarmee ik

altijd bekend zal zijn. Ik heb gezondigd, ik zondig en ik zal zondigen zolang ik leef." Susanna Bell wilde zoveel mogelijk de kwade dingen van anderen bedekken. We lezen op blz. 48 dat Vespasianus meer bereid was de ondeugden dan de deugden van zijn vrienden te bedekken. Het boek bevat ook een kort verslag van het sterfbed van Susanna Bell als een vermaning aan haar kinderen om haar na te volgen. In de toepassing van de eerste preek over Prediker 7:1 lezen we: "De woorden van de gezegende Cooper zijn waard om door ons in gedachtenis gehouden te worden: 'Menige dag heb ik met tranen uitgezien naar mijn sterfdag, niet uit ongeduld of uit wantrouwen, maar omdat ik vermoeid ben van de zonde en bevreesd ben erin te vallen.' U weet hoe de martelaren de staak omhelsden en iedere boodschapper van de dood die tot hen kwam, verwelkomden, en in hun handen klaptten te midden van de vlammen. De dood is de kroningsdag van de gelovige, het is zijn huwelijksdag. Het is een rusten van de zonde, een rusten van smart, een rust van beproevingen en verzoeken. De dood is voor de gelovige een toegang in Abrahams schoot, in het paradijs, in het Nieuwe Jeruzalem, in de vreugde zijns Heeren. Amen." In de tweede preek over Prediker 7:1 waarschuwt Brooks hen die zich niet voorbereiden op hun sterfdag. We lezen op blz. 87: "Wie zich niet voorbereidt voor zijn sterfdag, loopt gevaar zijn onsterfelijke ziel te verliezen. Hoewel oprecht berouw nooit te laat komt, is laat berouw toch zelden oprecht. Zelfs een heiden heeft gezegd: 'Hij die niet bereid is zich vandaag te bekeren, zal het morgen nog minder zijn. Zijn verstand zal duisterder worden, zijn hart harder, zijn wil verkeerder, zijn genegenheden meer afgeleid en zijn consciëntie zal meer verstijfd zijn.' " Een goed boekje voor jong en oud om aandachtig kennis van te nemen.

Christelijke reisgidsen. *Groot-Britannië, Irving Hexham, 278 blz., € 19,95, Uitgeverij Groen, Heerenveen.* De gids begint met een korte inleiding over de geschiedenis van Groot-Britannië, dan wordt de Britse cultuurgeschiedenis in vogelvlucht behandeld, tenslotte handelt het grootste deel van de gids over het christelijk erfgoed in Groot-Britannië. De plaatsen die bezocht kunnen worden

zijn in alfabetische volgorde vermeld. Per stad of gebied wordt kort de historie beschreven. Dan volgt een schat aan informatie over kerken, kastelen en musea.

Duitsland, Irving Hexham en Lothar Henry Kope, 230 blz., € 19,95, Uitgeverij Groen, Heerenveen. De inhoud van deze gids is hetzelfde opgezet als die van Groot-Brittannië. Deze uit het Engels vertaalde gidsen hebben zeker waarde en bevatten veel gegevens die met het christendom te maken hebben. Het opnemen van kaartjes van betreffende plaatsen zou de bruikbaarheid van de gidsen verhoogd hebben. Voor een eerste kennismaking met een land hebben deze gidsen zeker hun waarde. Het raadplegen van deze gidsen wordt vergemakkelijkt door een persoonsregister en een plaatsnamenregister. Het viel ons op bij het raadplegen hiervan dat in de gids over Groot-Brittannië slechts summier geschreven wordt over Spurgeon. Namen als van Warburton, Huntington en Philpot trof ik helemaal niet aan. Wie bijvoorbeeld een Bunyanreis of Lutherreis gaat maken, doet er goed aan naast deze gidsen meer gedetailleerde gidsen die speciaal op zo'n reis betrekking hebben ter hand te nemen, die plattegronden en routebeschrijvingen bevatten.

Dr. Ad van der Dussen, De Omgekeerde wereld, 92 blz., € 10, Buijten & Schipperheijn- Amsterdam. De ondertitel luidt: 'Over de strekking van de bijbelse verkondiging van Gods verkiezing.' De auteur is Nederlands gereformeerd predikant te Eindhoven. Daarnaast is hij werkzaam binnen de Theologische Studie Begeleiding van de Nederlands Gereformeerde Kerken. In het 'Woord vooraf' staat dat het boek niet bedoelt een wetenschappelijke verhandeling te zijn, maar een reeks bij-

belstudies ter opbouw van het geloof. In het voorwoord klinkt kritiek door op de Dordtse Leerregels "bepaalde kernachtige passages in de Dordtse Leerregels geef ik in dit verband graag aan de lezer door. Tegelijk maken zij theologische keuzes, waarvan gevraagd kan worden of zij altijd recht doen aan het Oude en Nieuwe Testament. Daarom heb ik in het kader van de schets van de 'Theologische lijnen' ook enige kritische vragen aan het adres van de Leerregels weergegeven. Op blz. 41 en 42 lezen we over Jakob en Ezau. "Maar heeft hij werkelijk willen zeggen dat Esau er al voor zijn geboorte bij God uit lag? Er zijn twee redenen om te denken van niet." De auteur wijst er dan op dat haten-liefhebben niet altijd een zwart-wit tegenstelling aanduidt. Ook schrijft hij dat het in Maleachi 1 en in Romeinen 9 niet gaat om het persoonlijk zielenheil van Ezau. De kanttekenaren op de Statenvertaling zijn van een geheel ander gevoelen. We lezen daar over Gods eeuwige en onverdiende liefde jegens Jacob en rechtvaardige haat tegen Ezau, over de verkiezing van Jacob en de verwerping van Ezau. Op blz. 44 wordt kritiek op de Dordtse Leerregels gegeven door te stellen dat zij bij hun citeren uit Romeinen 9 en 11 geen rekening houden met de specifieke vraagstelling van Paulus. Op blz. 72 en 73 lezen we een bedenkelijke uitspraak: "Daarmee wordt onze situatie uiterst hoopvol! Want als één ding in het evangelie benadrukt wordt, dan wel dat toebehoren aan Christus is weggelegd voor ieder mens." Op blz. 75 lezen wij: "Of is de Here God een Vader, die uiteindelijk iedereen het voorrecht toekent om bij hem thuis te komen? Er staan in de Bijbel dingen die aanleiding geven om dat laatste op zijn minst te overwegen." De uitleg op blz. 76 van Romeinen 5:18 spoort niet met de kanttekeningen. Op blz. 79 wordt de dubbele predestinatie ontkend. Op blz. 82 wordt nog eens kritiek geuit op de Dordtse Leerregels. Op blz. 83 lezen we "maar hoe gaat dat als een mens uitverkoren wordt door God?" Er staat WORDT en geen IS. Wordt hier de verkiezing van eeuwigheid niet ontkend? Op blz. 84 omschrijft de auteur uitverkiezing als uit de duisternis geroepen worden tot Gods wonderbaar licht. Er staan uiteraard ook goede dingen in dit boek. Maar ik ben ernstig verontrust over de kritiek op de Dordtse Leerregels en over de ge-

luiden die in de Nederlandse gereformeerde kerken gehoord en gedoogd worden. Diverse passages uit het boekje van Van der Dussen zijn strijdig met de Dordtse Leerregels en met de uitleg van de kanttekeningen. We kunnen het dan ook niet aanbevelen.

H. van Dam, Bijbelse vertellingen voor jonge kinderen deel 3, 263 blz., € 22,50, Uitgeverij Den Hertog-Houten. De 125 Bijbelvertellingen zijn bedoeld voor kinderen vanaf ongeveer 6 jaar. De kleurenillustraties zijn vervaardigd door Jaap Kramer. De vertellingen zijn eenvoudig en begrijpelijk. Ook dit deel begint weer bij Genesis 1. Geen van de vertellingen komt voor in de vorige delen. Wel is bij verschillende vertellingen een samenvatting gegeven uit vorige delen, wat nodig is voor de samenhang en het verband. Het nu verschenen deel is het derde en laatste deel van "Bijbelse vertellingen voor jonge kinderen." Het keurig verzorgde en inhoudelijk verantwoorde boek zal zijn weg wel weten te vinden in de gezinnen en in het onderwijs.

Gedichten

De schaduw gaat voorbij, € 7,50, Uitgeverij Den Hertog, Houten. Het boekje bevat een aantal gedichten van verschillende dichters. Jammer dat er geen lijst van dichters is opgenomen. Op de linkerpagina treffen we steeds een kleurenillustratie aan van bloemen, bomen, boerderijen en landarbeid.. De gedichten gaan over Gods leiding en zorg en over vertrouwen op de Heere. Ondermeer Bilderdijk, Revijs, Ledeboer en Isaac Watts troffen we aan. Het zijn eenvoudige gedichten die om doordinking en bezinning vragen.

Gedichten

Dichter dan je denkt, 47 blz., € 9,50, Uitgeverij Hardeman, Ede. Het is een keurig verzorgd boekje voortkomend uit de kring van leerlingen en docenten en anderen die betrokken zijn bij het Van Lodensteincollege te Kesteren. De gedichten zijn soms heel aardig en geven stof tot nadenken.

Voor info bel:

0416 - 692 787
of
0184 - 630 180

**Reformatische Vereniging van
Ongewild Kinderloze Echt)paren**